

312. De elektronische handtekening, een aanvaardbaar alternatief?

Over het gebruik van de elektronische handtekening in de ondernemingsrechtpraktijk

MR. IJ.C. VAN STRATEN EN MR. K.J. RIBBINK

De elektronische handtekening heeft de laatste jaren een snelle opmars gemaakt in de ondernemingsrechtpraktijk. Steeds vaker worden documenten elektronisch ondertekend. Dat roept de vraag op of het elektronisch alternatief (altijd) dezelfde rechtsfunctie kan vervullen als de handgeschreven handtekening. Het antwoord op die vraag geven de auteurs in dit artikel.

Inleiding

In de ondernemingsrechtpraktijk is het steeds gebruikelijker dat documenten van elektronische handtekeningen worden voorzien. Het is veelal makkelijker, efficiënter, sneller, milieuvriendelijker en het voorziet, afhankelijk van de gekozen methode, in een 'audittrail' van de te ondertekenen documenten en ondertekenaars. Maar zijn deze, voor de gebruiker of ontvanger soms onbekende soorten van elektronische handtekeningen eigenlijk wel acceptabel? Met andere woorden: kan het elektronische alternatief dezelfde rechtsfunctie vervullen als de handgeschreven handtekening? Dit artikel gaat daar nader op in. Eerst schetsen we kort het juridisch kader en duiden we de diverse soorten elektronische handtekeningen. Daarna komen de rechtsgevolgen en vormvoorschriften aan de orde. We sluiten af met een conclusie. Maar voordat we daar mee beginnen, nog even kort aandacht voor de functie van de handtekening.

Functie handtekening

Een handtekening dient ter identificatie van een persoon. Voorts geeft een ondertekenaar met het zetten van een handtekening blijk van instemming met de inhoud van een document. Daarnaast is een handtekening soms vereist om een rechtsgevolg te geven (i.e. het in het leven roepen van een akte¹ vereist een handtekening, art. 156 lid 1 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv)). De elektronische handtekening vervult dezelfde functies voor de digitale wereld en legt een digitale verbinding tussen de persoon van wie de elektronische handtekening afkomstig is en de elektronische gegevens.

1 Zie noot 21 voor voorbeelden.

Juridisch kader

De wetgeving ten aanzien van de elektronische handtekening is in Europees verband geharmoniseerd en neergelegd in de eIDAS-verordening.² Daarnaast bevat art. 3:15a Burgerlijk Wetboek (BW) een voor Nederland specifieke bepaling over de rechtsgevolgen van de hierna te noemen gewone en geavanceerde elektronische handtekening.

Soorten elektronische handtekeningen

De eIDAS-verordening onderscheidt drie soorten elektronische handtekening, oplopend in de mate van betrouwbaarheid:

- a. de elektronische handtekening;
- b. de geavanceerde elektronische handtekening; en
- c. de gekwalificeerde elektronische handtekening.

Daar waar de geavanceerde en gekwalificeerde elektronische handtekening gebruikmaken van cryptografische technieken,³ is dat voor de gewone elektronische handtekening geen voorwaarde.

Elektronische handtekening (art. 3 lid 10 eIDAS-verordening)

De eIDAS-verordening definieert de elektronische handtekening als 'gegevens in elektronische vorm die gehecht zijn aan of logisch verbonden zijn met andere gegevens in

2 Verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG (de **eIDAS-verordening**). De eIDAS-verordening heeft, onder andere, tot doel het vertrouwen in elektronische transacties in de interne markt te vergroten. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat een verordening directe werking heeft; zie art. 288 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

3 Deze handtekeningen worden daarom ook wel digitale handtekeningen genoemd.

elektronische vorm en die door de ondertekenaar worden gebruikt om te ondertekenen'. Dit is de meest voorkomende en eenvoudigste vorm van een elektronische handtekening en is vormvrij. Deze elektronische handtekening wordt ook wel 'gewone elektronische handtekening' genoemd. Die term wordt in dit artikel ook gebruikt om deze vorm te duiden. Een voorbeeld is de gescande natte handtekening of een digitaal gemaakte handtekening (in bijvoorbeeld Adobe of Word). Gewone elektronische handtekeningen zijn doorgaans makkelijk na te maken of te kopiëren en de identificatie van de ondertekenaar (de hierboven eerstgenoemde functie van de handgeschreven handtekening) is veelal dan ook niet gewaarborgd.

Geavanceerde elektronische handtekening (art. 3 lid 11 en art. 26 eIDAS-verordening)

Een geavanceerde elektronische handtekening is niet vormvrij en dient te voldoen aan de volgende eisen: zij (a) maakt een unieke identificatie van de ondertekenaar mogelijk, (b) komt tot stand onder de uitsluitende controle van de ondertekenaar (door gebruik van een middel zoals een smartcard of token waarin op cryptografie gebaseerde sleutels zijn opgeslagen waarmee de elektronische handtekening kan worden aangemaakt) en (c) is zodanig met de ondertekende gegevens verbonden dat nadien aangebrachte wijzigingen achteraf kunnen worden opgespoord (waarvoor de authenticiteit wordt gewaarborgd). Door deze eisen is een geavanceerde elektronische handtekening met meer waarborgen omgeven dan een gewone elektronische handtekening en dus veelal betrouwbaarder. Een elektronische handtekening met iDIN (online identificatie via een bank) is een voorbeeld van een geavanceerde elektronische handtekening. Oneigenlijk gebruik van een geavanceerde elektronische handtekening is niet onmogelijk. Zo kan een gebruikersnaam met daarbij behorende code door een derde te kwader trouw worden gebruikt indien het middel in verkeerde handen terechtkomt.

Gekwalificeerde elektronische handtekening (art. 3 lid 12 eIDAS-verordening)

De gekwalificeerde elektronische handtekening is een geavanceerde elektronische handtekening waaraan twee extra eisen worden gesteld. Zij moet (i) zijn aangemaakt met een gekwalificeerd middel voor het aanmaken van elektronische handtekeningen (bijvoorbeeld een smartcard of token die voldoet aan de in de eIDAS-verordening gestelde vereisten)⁴ en (ii) gebaseerd zijn op een gekwalificeerd certificaat voor elektronische handtekeningen. Een dergelijk certificaat geeft een waarborg over de beveiliging en controle ten aanzien van de identiteit van de ondertekenaar en wordt afgegeven door aanbieders die onder publiekrechtelijk toezicht staan en aan de in de eIDAS-verordening opgenomen eisen voldoen.⁵ Het toezicht op aanbieders van elektronische handtekeningen wordt in Nederland uitgevoerd door de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (voor-

heen het Agentschap Telecom). Bij een gekwalificeerde elektronische handtekening wordt vooraf de identiteit van de ondertekenaar door een onder toezicht staande instelling gecontroleerd, waardoor diens identiteit is gewaarborgd. Die zekerheid komt tot uitdrukking in het aan die handtekening toegekende rechtsgevolg.

Rechtsgevolgen

De rechtsgevolgen van de verschillende elektronische handtekeningen worden geregeld in art. 25 van de eIDAS-verordening. Dat artikel bepaalt, onder andere, dat een gekwalificeerde handtekening hetzelfde rechtsgevolg heeft als een handgeschreven handtekening en dat deze in alle lidstaten dezelfde juridische status heeft.⁶ Voor wat betreft het rechtsgevolg van een elektronische handtekening (anders dan een gekwalificeerde) en de toelaatbaarheid daarvan als bewijsmiddel in gerechtelijke procedures, geldt op grond van de eIDAS-verordening⁷ dat deze niet mogen worden ontkend louter op grond van het feit dat de handtekening elektronisch is, of niet aan de eisen voor gekwalificeerde elektronische handtekeningen voldoet. De rechtsgevolgen voor de gewone en de geavanceerde elektronische handtekening dient het nationale recht echter zelf te bepalen.⁸ Nederland heeft, zoals hierboven reeds aangestipt, de rechtsgevolgen voor de gewone en geavanceerde elektronische handtekening opgenomen in art. 3:15a BW. Dat artikel bepaalt dat die handtekeningen, evenals een gekwalificeerde elektronische handtekening, dezelfde rechtsgevolgen hebben als een handgeschreven handtekening, *indien* de gebruikte methode voor ondertekening voldoende betrouwbaar is, gelet op (a) het doel waarvoor de elektronische handtekening is gebruikt en (b) op alle overige omstandigheden van het geval. Bij elke gewone en geavanceerde elektronische handtekening moet dus steeds worden bekeken of de methode die wordt gebruikt om de betreffende elektronische handtekening te zetten (en dus de ondertekenaar te kunnen identificeren) voldoende betrouwbaar is, gelet op het doel waarvoor de handtekening wordt gebruikt en de overige omstandigheden.

Kan het elektronische alternatief dezelfde rechtsfunctie vervullen als de handgeschreven handtekening?

In het algemeen geldt: hoe zwaarder het belang, hoe onbekender de ondertekenaar en/of hoe hoger het risico op (identiteits)fraude, hoe betrouwbaarder de methode moet zijn. Zo oordeelde de rechtbank Amsterdam⁹ in het

4 Art. 29 eIDAS-verordening.

5 Art. 28 eIDAS-verordening.

6 Zie art. 25 lid 2 en 25 lid 3 eIDAS-verordening en voor de rechtsgevolgen van een handgeschreven handtekening op een akte, art. 160 Rv.

7 Art. 25 lid 1 eIDAS-verordening.

8 Overweging 49 eIDAS-verordening.

9 Rb. Amsterdam 11 december 2019 (ECLI:NL:RBAMS:2019:8755). Zie verder rb. Noord-Holland 16 maart 2022 (ECLI:NL:RBNHO:2022:2255), rb. Rotterdam 18 maart 2022 (ECLI:NL:RBROT:2022:3242) en rb. Amsterdam 14 december 2022 (ECLI:NL:RBAMS:2022:7462).

geval van een gewone elektronische handtekening, dat het ontbreken van een direct persoonlijk contact voorafgaand aan het sluiten van een overeenkomst tot koop van handelsvorderingen, terwijl partijen elkaar niet kenden, een voorzienbaar en niet te verwaarlozen risico op identiteitsfraude met zich meebrengt. Ook het feit dat het in die casus ging om grote geldbedragen, werd meegewogen in het oordeel dat de gewone elektronische handtekening voor dit geval onvoldoende betrouwbaar was. Ten aanzien van een geavanceerde elektronische handtekening bepaalde het hof Arnhem-Leeuwarden in een andere procedure, dat deze methode de mogelijkheid van identiteitsfraude niet uitsluit, maar zodanig betrouwbaar is dat identiteitsfraude bijna niet anders kan plaatsvinden dan met medeweten en medewerking van de ondertekenaar zelf en dus voldoende betrouwbaar was. Ook hier speelden de omstandigheden een rol.¹⁰ Voor de volledigheid verwijzen we naar een uitspraak van de rechtbank Zeeland-West-Brabant over de gekwalificeerde handtekening, waarin (zoals viel te verwachten) werd bevestigd dat deze voldoet aan de vereisten van betrouwbaarheid.¹¹

Open norm

Art. 3:15a BW bevat een open norm, die, ingeval van een betwisting van de elektronische handtekening, uiteindelijk door de rechter zal worden ingevuld. Indien de gebruikte methode voor ondertekening naar omstandigheden niet voldoende betrouwbaar wordt geoordeeld, mist de gewone of geavanceerde elektronische handtekening dus dwingende bewijskracht. Dat wil overigens niet zeggen dat de elektronische handtekening ongeldig is, maar wel dat bij betwisting (met alle middelen) door de ontvanger van de handtekening aangetoond moet kunnen worden dat de handtekening is geplaatst door degene wiens naam onder het document staat.¹² ¹³ Ter illustratie: ook al is de gebruikte methode misschien niet betrouwbaar, uit ander

bewijs (bijvoorbeeld e-mails, telefoonnotities, een video call, getuigenbewijs of ander ondersteunend materiaal) kan de intentie van partijen tot gebondenheid blijken. Bij een onbekende (niet-geïdentificeerde) ondertekenaar zal doorgaans een afdoende betrouwbare methode moeten worden gebruikt om aan de elektronische handtekening dwingende bewijskracht toe te kennen. In beginsel zal dan een geavanceerde elektronische handtekening volstaan. Maar, zoals gezegd, is het uiteindelijk aan de rechter daarover te oordelen.

Uit voorgaande blijkt, dat het van de feiten en omstandigheden zal afhangen of een handtekening in elektronische vorm acceptabel is. Indien partijen bekend zijn met elkaar, zal een gewone elektronische handtekening snel als voldoende betrouwbaar worden beschouwd.¹⁴ Zo is het in de transactiepraktijk, waar partijen worden bijgestaan door professionele adviseurs die nauw met elkaar en hun cliënten in contact staan en documenten nauwkeurig worden afgestemd, inmiddels gebruikelijk de documentatie elektronisch te laten ondertekenen. De overeenstemming over de documenten zal eenvoudig kunnen worden aangetoond, zodat er geen ruimte is om de handtekening onder die documenten te betwisten. Wij zien dat in de professionele financiële en juridische praktijk een gewone elektronische handtekening in veel gevallen voldoende betrouwbaar wordt geacht.

Art. 3:15a BW bevat een open norm, die, ingeval van een betwisting van de handtekening, uiteindelijk door de rechter zal worden ingevuld

Overigens kunnen partijen, tenzij er wettelijke vormvoorschriften zijn, afspraken maken over de rechtsgevolgen van de te gebruiken elektronische handtekening.

Vormvoorschriften

Of documenten elektronisch ondertekend kunnen worden, hangt af van het bestaan van wettelijke vormvoorschriften.¹⁵ Daarnaast kunnen bijvoorbeeld statuten, reglementen, intern beleid of een te tekenen overeenkomst zelf regels ten aanzien van het al dan niet elektronisch ondertekenen (en de vorm van de handtekening) bevatten. Voorts kan de wet een bepaalde soort elektronische handtekening voorschrijven.¹⁶

Elektronische schriftelijke overeenkomst (art. 6:227a BW)
Soms bepaalt de wet dat een overeenkomst slechts in schriftelijke vorm tot stand kan komen.¹⁷ Aan dat vormvoor-

¹⁰ Hof Arnhem Leeuwarden 24 januari 2023 (ECLI:NL:GHARL:2023:687).

¹¹ Rb. Zeeland-West-Brabant 25 april 2023 (ECLI:NL:RBZWB:2023:3251). Zie verder ook rb. Rotterdam 17 september 2020 (ECLI:NL:RBROT:2020:8245) en HR 14 juni 2019 (ECLI:NL:PHR:2019:362).

¹² Zie art. 152 lid 1 Rv, op grond waarvan bewijs geleverd kan worden met alle middelen, tenzij de wet anders bepaalt.

¹³ Zie Asser Procesrecht 3 Bewijs, 2017, nr. 250, voor de betwisting van een handtekening onder een onderhandse akte: *'Art. 159 lid 2 Rv kent voor de onderhandse akte een meer gecompliceerde maar wel logische regeling. Uit deze bepaling blijkt dat de onderhandse akte uitwendige bewijskracht mist. De regeling brengt mee dat, indien de persoon aan wie een stuk als onderhandse akte wordt tegengeworpen stellig ontkent dat de onder het stuk aanwezige handtekening van hem afkomstig is, aan het stuk geen enkele bewijskracht toekomt, zolang niet bewezen is van wie de handtekening afkomstig is. Het bewijs van de echtheid van de handtekening, rust op degene die zich op het stuk beroept. De grond voor deze bewijslastverdeling is door de regering gevonden in de ervaring dat de echtheid van de handtekening meestal niet kan worden afgeleid uit de overige inhoud van de akte. Er kan dus geen vermoeden van echtheid op basis van de inhoud van de akte alleen worden geconstrueerd. Deze regel van de verdeling van de bewijslast, in de zin van het bewijsrisico, ten aanzien van de echtheid van de handtekening kan bij de betwisting van de echtheid van alle soorten handtekeningen worden toegepast, dus ook als het gaat om een elektronische handtekening. Blijvende onduidelijkheid ten aanzien van de echtheid van de handtekening komt ten laste van de partij die zich beroept op het stuk.'*

¹⁴ Dat kan anders zijn ingeval van (wettelijke) vormvoorschriften.

¹⁵ Zie in dit kader art. 3:37 BW, waaruit volgt dat rechtshandelingen vormvrij zijn, tenzij anders is bepaald, en art. 3:39 BW, uit hoofde waarvan strijd met een vormvoorschrift in beginsel nietigheid tot gevolg heeft.

¹⁶ Bijv. art. 7e Kadasterwet (gekwalificeerde elektronische handtekening).

¹⁷ Bijv. een concurrentiebeding (art. 7:653 lid 1 BW).

schrift kan langs elektronische weg worden voldaan indien (i) een dergelijke overeenkomst raadpleegbaar voor partijen is, (ii) de ongewijzigde reproductie (authenticiteit) van die overeenkomst voldoende gewaarborgd is, (iii) het moment van totstandkoming en (iv) de identiteit van partijen met voldoende zekerheid kan worden vastgesteld.¹⁸ Alhoewel een overeenkomst in beginsel niet per se getekend hoeft te worden is dat, gezien de functie(s) van de handtekening, veelal wel gewenst, of in bepaalde gevallen vereist, om aan een bepaalde handeling een rechtsgevolg te geven. Een getekende overeenkomst is een akte, en een akte heeft in beginsel dwingende bewijskracht.¹⁹

Bij een onbekende (niet-geïdentificeerde) ondertekenaar zal doorgaans een afdoende betrouwbare methode moeten worden gebruikt om aan de handtekening dwingende bewijskracht toe te kennen

De vereisten voor een elektronische akte komen in de paragraaf hierna aan bod. Om te voldoen aan de tweede en vierde voorwaarde van art. 6:227a BW, zou een geavanceerde²⁰ of gekwalificeerde handtekening gebruikt kunnen worden. Zoals eerder aangegeven, zijn bij die handtekeningen wijzigingen achteraf in het document zichtbaar (authenticiteit) en kan de identiteit van de ondertekenaars, afhankelijk van de soort handtekening, met voldoende zekerheid worden vastgesteld. Dat wil niet zeggen dat een gewone elektronische handtekening geen optie is. Die vorm heeft echter, in beginsel, minder waarborgen ten aanzien van de twee genoemde voorwaarden, waardoor de vervulling daarvan op een andere manier verzekerd moet worden. Ook hier geldt dat per ondertekend document alle omstandigheden van het geval relevant zijn.

Lid 2 van art. 6:227a BW bevat een belangrijke uitzondering op de mogelijkheid voor het tot stand komen van een overeenkomst langs elektronische weg. Overeenkomsten waarvoor de wet de tussenkomst voorschrijft van de rechter, een overheidsorgaan of een beroepsbeoefenaar die een publieke taak uitoefent (zoals een notaris) kunnen voorts nog niet langs elektronische weg tot stand komen.

Elektronische onderhandse akte (art. 156a Rv)

In bepaalde gevallen schrijft de wet voor dat een akte wordt opgesteld.²¹ Ook kunnen partijen ervoor kiezen een

document, zoals bijvoorbeeld een overeenkomst, te ondertekenen. Een ondertekend geschrift is een akte en heeft in beginsel dwingende bewijskracht. Dat wil zeggen dat de rechter (behoudens tegenbewijs) de inhoud van de akte als waar moet aannemen.²² Art. 156a Rv bepaalt dat een onderhandse akte op een andere wijze dan bij geschrift kan worden opgemaakt, indien degene ten behoeve van wie de akte bewijs oplevert, in staat wordt gesteld om de akte op een deugdelijke en duurzame wijze op te slaan die een ongewijzigde reproductie van de inhoud van de akte mogelijk maakt. Indien een wettelijke verplichting tot het verschaffen van een akte bestaat, dient de ontvanger uitdrukkelijk met de elektronische vorm in te stemmen, tenzij deze mede ondertekent.²³ Als aan de in art. 156a Rv gestelde eisen wordt voldaan, kan dus een elektronische akte worden opgemaakt, die dezelfde bewijskracht toekomt als een schriftelijke onderhandse akte. Met welke soort handtekening de akte ondertekend moet worden, hangt af van de mate van benodigde betrouwbaarheid. Het is in dat kader goed om in het achterhoofd te houden dat ingeval van (succesvolle) betwisting van de (elektronische) handtekening, de akte dwingende bewijskracht ontbeert.

De beperking van art. 156a Rv tot onderhandse akten betekent dat notariële akten in elektronische vorm niet mogelijk zijn. Een nuancering is hier echter op zijn plaats. Na inwerkingtreding van het Wetsvoorstel digitale oprichting BV²⁴ zal het mogelijk zijn om een bv bij elektronische notariële akte op te richten.²⁵

Eenzijdige schriftelijke rechtshandelingen

De wet voorziet dus in een schriftelijke overeenkomst en akte in elektronische vorm. Hoe echter om te gaan met het wettelijk vormvereiste van schriftelijkheid als het gaat om een eenzijdige rechtshandeling zonder dat de wet uitdrukkelijk in een elektronisch alternatief voorziet?²⁶ Voor dergelijke rechtshandelingen bestaat er helaas geen algemene gelijkstellingsbepaling zoals art. 6:227a BW die biedt voor schriftelijke overeenkomsten. Hoewel sommige schrijvers²⁷ ervan uitgaan dat art. 6:227a BW (in beginsel) analoog op eenzijdige rechtshandelingen kan worden toegepast, menen wij dat voor eenzijdige rechtshandelingen art. 156a Rv een

18 Art. 6:227a BW.

19 Art. 157 lid 2 Rv.

20 Hof Arnhem-Leeuwarden 24 januari 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:687, r.o. 4.19 laatste zin.

21 Bijv. bij een bezitloos pandrecht (art. 3:237 BW) of cessie van vorderingen (art. 3:94 BW).

22 Art. 157 Rv juncto art. 151 lid 1 Rv.

23 Art. 156a lid 2 Rv.

24 Wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet op het notarisambt in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2019/1151 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 met betrekking tot het gebruik van digitale instrumenten en processen in het kader van het vennootschapsrecht (PbEU 2019, L186). Het wetsvoorstel is op 1 juni 2023 door de Tweede en op 27 juni 2023 door de Eerste Kamer aangenomen en zal naar verwachting (op het moment van afsluiten van dit artikel) op 1 januari 2024 in werking treden.

25 De digitale notariële akte wordt opgenomen in Boek 2 BW en in de Wet op het notarisambt.

26 Bijv. een schriftelijke volmacht (art. 2:176 lid 1 BW).

27 Zie F. Baggerman & L.W. Kelterman in *WPNR* 2016/7123, p. 844, en V. van Kampen in *TOP* 2020/233 (af. 4), p. 23.

uitweg biedt, mits natuurlijk aan de genoemde eisen van dat artikel wordt voldaan.²⁸

Ondertekening

De wet kan ook vereisen dat een document wordt ondertekend.²⁹ Tenzij de wet een handgeschreven handtekening voorschrijft, kan voor die gevallen ook art. 156a RV worden toegepast en het document middels een elektronische handtekening worden getekend. Dat wil echter niet zeggen dat zulke elektronisch getekende documenten altijd worden geaccepteerd. In de praktijk zien wij namelijk dat het Handelsregister soms moeite heeft met het accepteren van een elektronische handtekening op bijvoorbeeld een fusievoorstel.

Conclusie

Wij begonnen dit artikel met de vraag of de elektronische handtekening de handgeschreven handtekening kan vervangen. Het korte antwoord daarop is ‘ja, tenzij’. Steeds moet worden gekeken naar eventuele wettelijke vormvoorschriften ten aanzien van de rechtshandeling en/of de soort elektronische handtekening. Bij afwezigheid van dergelijke uitzonderingen staat in beginsel niets aan het gebruik van de elektronische handtekening in de weg. Sterker nog, het is juist veelal raadzaam om van een (geavanceerde of gekwalificeerde) elektronische handtekening gebruik te maken. De elektronische handtekening bevat immers veelal meer controles op identiteit dan een ontvangen handgeschreven handtekening of de veelal geaccepteerde scan daarvan.³⁰

**De elektronische handtekening
bevat immers veelal meer controles
op identiteit dan een ontvangen
handgeschreven handtekening of de
veelal geaccepteerde scan daarvan**

Vervalsing van de handtekening is daardoor moeilijker. Bij een geavanceerde en gekwalificeerde elektronische handtekening staat de verbinding tussen handtekening en document bovendien vast en zijn wijzigingen achteraf zichtbaar, terwijl dat bij een (scan van een) handgeschreven handtekening niet het geval is.

Ongeacht welke vorm een handtekening ook heeft, steeds geldt dat de identiteit van de ondertekenaar deugdelijk moet worden gecontroleerd en dat de aan de diverse handtekeningen toegekende rechtsgevolgen in het achterhoofd moeten worden gehouden. Bij een dispuut over de ondertekening zijn die namelijk van invloed op de bewijspositie tussen partijen en de bewijskracht van de elektronische handtekening. Onbekend maakt niet onbemind, maar bij twijfel altijd navragen.

Wenken voor de praktijk

Bij elke soort handtekening is het van belang om vast te stellen wie de ondertekenaar is. Daarom dient een dossier, juist ingeval van een elektronische handtekening, goed op orde te zijn.³¹ Hoe heeft de vaststelling van de identiteit van de ondertekenaar plaatsgevonden en op welke gegevens is dat gebaseerd? Bij digitale handtekeningen is doorgaans een rapport beschikbaar (vaak ‘certificate of completion’ genoemd) waaruit diverse gegevens blijken (zoals verzender, ondertekenaar, soort handtekening, tijdstip ondertekening). Het is raadzaam dat rapport altijd op te vragen, goed te checken en te bewaren. Als er waarschuwingen in het elektronische bestand staan, dan dient navraag te worden gedaan naar de aard en de oorzaak daarvan. Als er geen rapport wordt gegenereerd door de vorm van de handtekening, kan bijvoorbeeld een identificatie door middel van een video call, kopie paspoort, telefoongesprek of bevestigende email (mits de bronnen betrouwbaar zijn) als ondersteunend bewijs dienen. Verder is het belangrijk om altijd goed te checken of het getekende document wel de overeengekomen versie is.

Dit artikel is afgesloten op 27 juli 2023.

Over de auteurs

Mr. K.J. (Katelijne) Ribbink
Kandidaat-notaris bij Stibbe.

Mr. I.J.C. (IJsbrand) van Straten
Notaris bij Stibbe.

28 Zie H.J. Snijders in *WPNR* 2010/6863, p. 812, in welk artikel tevens de verhouding met art. 227a BW aan de orde komt, inclusief de visie van de wetgever.

29 Bijv. de beschrijving (art. 2:204b BW), de jaarrekening (art. 2:210 lid 2 BW) of een fusievoorstel (art. 2:312 lid 3 BW).

30 Vaak worden scans zonder meer geaccepteerd, terwijl dat slechts een gewone elektronische handtekening is.

31 Voor de volledigheid zij hier opgemerkt dat ook een natte handtekening of gekwalificeerde handtekening betwist kan worden.